

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΤΟΥ ΛΕΠΡΟΥ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΗΣ ΛΕΠΡΑΣ*

Υπό

Δρος ΑΡΙΣΤ. Κ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
Υφηγητού του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Πῶς ἔχει παρ' ἡμῖν ἡ κατάστασις ὑπὸ ἔποψιν λέπρας;

Δυστυχῶς εἰς τὴν Χώραν μας ὑφίστανται ἀκόμη ἀρκετὰ θύματα. Οὐδεμία περιοχὴ τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας εἶναι ἀπρόσβλητος. Σᾶς ἀναφέρω ἐπίσημα στατιστικὰ δεδομένα, τὰ ὁποῖα εἶχε τὴν εὐγενῆ καλοσύνην νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσίν μου ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Ὑγιεινῆς κ. Μαρουλίδης, πρὸς τὸν ὁποῖον καὶ ἐκφράζομεν τὰς θερμὰς μας εὐχαριστίας ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου.

Ἡ χιλιοστιαία ἀναλογία τῶν λεπρῶν ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος ὑπολογίζεται εἰς 0,13^ο/_{οο}, ἥτοι εἰς 1,3 : 10.000 κατοίκους.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατὰ περιοχὰς πυκνότητα τῶν λεπρῶν ἔχομεν:

ἀπὸ 20 - 29^ο/_{οο} εἰς τοὺς Νομοὺς Λασηθίου καὶ Χίου,

» 10 - 19^ο/_{οο} » τὸν Νομὸν Ρεθύμνης,

» 5 - 9^ο/_{οο} » τὰς νήσους Εὐβοίαν, Μυτιλήνην, Σάμον, Ἰκαρίαν, Ρόδον καὶ Ζάκυνθον.

Λεπτομερέστερον ἢ ἐν Ἑλλάδι πυκνότης τῶν λεπρῶν κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν τοῦ ἔτους 1954 ἔχει ὡς ἐξῆς: εἰς τὸ Ἀγκίστρι 31^ο/_{οο}, Μέθανα 21^ο/_{οο}, Τήλος 20^ο/_{οο}, Φολέγανδρος 5^ο/_{οο}, Θάσος 2,5^ο/_{οο}, Ρέθυμνον 0,85^ο/_{οο}, Χίος (πόλις) 0,64^ο/_{οο}, Ἡράκλειον 0,47^ο/_{οο}, Ἅγιος Νι-

κόλαος 0,34^ο/_{οο}, Χαλκὶς 0,32^ο/_{οο} Χανιά 0,32^ο/_{οο}.

Ἡ δὲ νοσολογικὴ κίνησις τῶν Ἀντιλεπρικοῦ Σταθμοῦ Ἀθηνῶν, Λωβοκομείου Σάμου καὶ Χίου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1947 μέχρι τοῦ 1962 ἔχει οὕτω:

Ἔτος 1947	παρέμεινον νοσηλευόμενοι	566
» 1948	εἰσῆλθον λεπροὶ	102
» 1949	»	100
» 1950	»	121
» 1951	»	91
» 1952	»	43
» 1953	»	17
» 1954	»	72
» 1955	»	46
» 1956	»	65
» 1957	»	47
» 1958	»	76
» 1959	»	66
» 1960	»	68
» 1961	»	46
» 1962	»	55
Σύνολον		1.581

Σημειοῦμεν δηλαδὴ τελευταίως ποιάν τινα πτώσιν τῶν νέων κρουσμάτων.

Ἐκ τῶν 1581 λεπρῶν ἀπεβίωσαν 145

Εἰς Ἀντιλεπρικοὺν Σταθμὸν Ἀθηνῶν 582

Εἰς Λωβοκομεῖον Σάμου 30

Ἐξῆλθον ἀρνητικοὶ 480

» βάσει Διατάγματος 1955 307

Δηλαδὴ ἄνω τοῦ ἡμίσεος τῶν ἀσθενῶν ἰάθησαν.

Μετάδοσις: Ἡ νόσος ὀφείλεται εἰς τὸ βακτηρίδιον τοῦ Hansen. Εἶναι νόσος

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον καὶ τέλος.

μεταδοτική, καὶ δὴ ἡ μὲ ἀνοικτάς ἐκδηλώσεις. Κληρονομικῶς δὲν μεταδίδεται. Οὕτω, τὰ τέχνα τῶν λεπρῶν ἐάν, ἅμα τῇ γεννήσει των, ἀποχωρισθοῦν ἀπὸ τοὺς γονεῖς των, παραμένουν ὑγιῆ. Ἡ νόσος μεταδίδεται διὰ τοῦ δέρματος, κατόπιν λύσεως τῆς συνεχείας αὐτοῦ. Παραδείγματα: Ἰατρὸς τῶν Παρισίων προσεβλήθη ὑπὸ λέπρας κατόπιν ἀφαιρέσεως λεπρώματος. Ἀμερικανοὶ ναῦται, ὑποστάντες διαστίξεις ἀπὸ λεπρὸν Κινέζον, προσεβλήθησαν ὑπὸ λέπρας. Ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἢ τῆς καταπόσεως εἶναι δυνατὴ ἡ μετάδοσις. Εὐπαθῆ εἰς τὴν μετάδοσιν τῆς λέπρας εἶναι τὰ παιδιά, τὰ ἐξηγητημένα ὡς καὶ τὰ ἀκάθαρτα ἄτομα. Ἐπικίνδυνον διὰ τὴν μετάδοσιν εἶναι οἱ λεπροὶ μὲ ἔκκριμα τῆς ρινὸς θετικὸν διὰ βακτηρίδια Hansen. Τὴν λέπραν μεταδίδουν διὰ τῶν σταγονιδίων τῆς ὀμιλίας, τοῦ πταρμοῦ, ὡς καὶ διὰ τῶν πτυέλων ἢ τοῦ ἔκκριματος τῆς ρινὸς. Ἡ μετάδοσις γίνεται κατόπιν λύσεως τῆς συνεχείας τοῦ δέρματος, καὶ δὴ ἐπὶ γυμνοπόδων. Εὐνοεῖται ὑπὸ τῆς ἀθλιότητος, ρυπαρότητος καὶ στενοῦ συγχρωτισμοῦ. Ἡ διὰ φορέως τινός, π.χ. κώνωπος, μετάδοσις τῆς εἶναι ἀβεβαία.

Ἄνοσι: Κατὰ τὴν εἰσδυσιν τοῦ βακτηριδίου τοῦ Hansen ἐντὸς τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ δημιουργεῖται βαθμὸς τις ἀνοσίας, ἄλλοτε ἄλλος, ἢ ὅποια ὅμως ἀνοσία δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἄρρωστον, εἰμὴ εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις, τὰς καλουμένας («ἐκτροπικάς») καὶ κατὰ τὰς ὅποια προκαλεῖται αὐτόματος ἴσσις. Κατὰ τὰς περιπτώσεις δηλαδὴ ταύτας ὑπάρχει μεγάλος βαθμὸς ἀνοσίας. Συνήθως ὅμως ἡ ἀνοσία εἶναι μικρά. Ἄλλ' εἰς τὴν μερικὴν ταύτην ἀνοσίαν ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ καλοῦθης ἢ κακοῦθης μορφῆ τῆς λέπρας (μικρὸς βαθμὸς ἢ ἔλλειψις ἀνοσίας ἐπὶ κακοῦθους, μεγαλύτερος βαθμὸς ἀνοσίας ἐπὶ καλοῦθους), ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνδοδερμικῆς ἀντιδράσεως Mitsuda, ὅπερ, ἐάν εἶναι θετικόν, σημαίνει καλοῦθειαν (μεγάλον βαθμὸν ἀνοσίας) καὶ ἔχει ἀγαθὴν τὴν πρόγνωσιν, ἐάν εἶναι ἀρνητικόν, κακοῦθειαν (μικρὸν βαθμὸν ἢ ἔλλειψιν ἀνοσίας) καὶ μὲ κακὴν

πρόγνωσιν. Ἡ ἀντίδρασις Mitsuda γίνεται δι' εἰδικοῦ ἀντιγόνου, τῆς λεπρομένης, ἥτοι διαλύματος 1/10 κ. ἐκ. λεπρώματος ἐντὸς φυσιολογικοῦ ὄρου, καὶ ἐνίεται ἐνδοδερμικῶς. Ἐπὶ θετικοῦ ἀποτελέσματος τὴν 10ῃν ἕως 20ῃν ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐνέσεως ἐμφανίζεται ἐπὶ τόπου φῶμα, διαμέτρου 5-10 χλστμ., τὸ ὅποιον ἐπιμένει ἐπὶ ἐβδομάδας. Ἡ Mitsuda εἶναι θετικὴ ἐπὶ τῆς φυματιοειδοῦς (καλοῦθους) μορφῆς, ἀρνητικὴ ἐπὶ τῆς λεπρωματώδους (κακοῦθους) μορφῆς.

Κλινικὴ εἰκὼν: Ἡ λέπρα εἶναι χρόνια μολυσματικὴ νόσος προσβάλλουσα κυρίως τὸ δῆμα καὶ τὰ νεῦρα. Ἡ ἐπάσσις τῆς κυμαίνεται μεταξὺ 3-5 ἐτῶν, σπανιώτερον ἀπὸ μηνῶν ἕως 20 ἐτῶν. Κατὰ τὸν Καθηγητὴν Π. Φωτεινόν, καὶ ἡμερῶν ἀκόμη. Ἄρχεται μὲ γενικὰ συμπτώματα, δηλαδὴ μὲ ἄτακτον πυρετόν, γενικὴν κακουχίαν, φλεγμονὴν τῆς ρινὸς μὲ ἐπιστάξεις, ἔμμονον ἐρυθρότητα τῶν ὀφθαλμῶν καὶ μὲ κηλίδας ἀχρόους ἢ ἐρυθματώδεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὸ χαρακτηριστικὸν νὰ παρουσιάζουσι ἀναισθησίαν, εἰδικῶς ἐναντι τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ πόνου. Ἡ παρουσιάζεται ὡς νευρίτις ἢ ὡς λεπρώματα καὶ δὴ κατὰ τὰ ὄτα. Μετὰ χρόνον ἄλλοτε ἄλλον φθάνει εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀκμῆς.

Τὸ στάδιον τοῦτο τῆς λέπρας, κατόπιν τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1948 συνελθόντος Διεθνοῦς Συνεδρίου τῆς Χαβάης τῆς Κούβας, διακρίνεται σύμφωνα μὲ τὴν βραζιλιανὴν ταξινόμησιν εἰς τρεῖς μορφάς:

α) *Φυματιοειδῆς μορφὴ* (Tuberculoide) μὲ κηλίδας κυκλικὰς, πὺ ἔχουν σαφῆ ὄρια. Αὗται εἶναι ὑπόχρωμοι καὶ ἀναισθητικαὶ (μὲ ἔλλειψιν αἰσθήσεως πόνου, θερμοῦ, μετὰ παραμονῆς τῆς ἀφῆς), μὲ ὑπερτροφίαν τῶν νεύρων, ὡς διόγκωσιν τοῦ ὠλενίου νεύρου, μὲ κινητικὰς διαταραχάς, ἥτοι παραλύσεις τῶν μυῶν, ὡς τῶν τοῦ προσώπου (Ἀντωνίνιον προσωπεῖον) καὶ τροφικὰς διαταραχάς, ὡς π.χ. πτώσιν τῶν τριχῶν, ἀτροφίαν τῶν μυῶν τοῦ θέναρος καὶ ὀπισθέναρος, διατιτραῖνον ἔλκος, πηρώσεις. Ἡ μορφὴ αὕτη συνοδεύεται μὲ Mitsuda θετικὴν καὶ δύναται νὰ ἰαθῆ αὐτομάτως.

β) *Λεπρωματώδης μορφή* με φύματα δερματικά σκληρά, ανώδυνα, υπέρχροα κατά τὸ πρόσωπον (λεόντειον προσωπεῖον), τὸν κορμόν, τὰ ἄκρα (ἐλεφαντίασις τῶν Ἑλλήνων), ρινίτιδα, με ἐνίοτε πομφόλυγας (Λαζάρειος λέπρα). Ἐπ' αὐτῆς τῆς μορφῆς προσβάλλονται προσέτι οἱ βλενογόνοι, ἀλλὰ καὶ τὰ σπλάγχνα. Ἐχομεν προσβολὴν τῶν ὀφθαλμῶν με ἀμαύρωσιν, ἀπώλειαν δηλαδὴ τῆς ὁράσεως. Ἡ Mitsuda εἶναι ἀρνητικῆ.

γ) *Μορφή ἀκαθόριστος*, με κηλίδας καὶ νευρίτιδα, πού τελικῶς μεταπίπτει εἰς μίαν τῶν ἀνωτέρω δύο μορφῶν.

Πορεία : Με ὑφέσεις καὶ παροξύνσεις, πότε δηλαδὴ καλυτερεύει καὶ πότε χειροτερεύει. Λήγει εἰς θάνατον κατόπιν φυματιάσεως ἢ κατόπιν παρεμπιπτούσης ἄλλης τινὸς ὀξείας λοιμώδους νόσου.

Θεραπεία : Ἡ λέπρα πρότερον ἦτο ἀνίατος, πλὴν τινῶν μορφῶν ἐκτραυτικῶν. Θεραπευτικῶς ἐδίδαμεν τὸ ἔλαιον τοῦ Chaulmoogra, δηλαδὴ ἔλαιον τῶν σπερμάτων τοῦ ὕδνοκάρπου, δένδρου φυόμενου εἰς τὴν Κινομαλαισίαν. Τοῦτο συνεστήθη ὑπὸ τοῦ Ἰνδοῦ ἱατροῦ Σοροόντα καὶ ἐφαρμόζεται ἀπὸ τοῦ 600 π.Χ. με σχετικὰς βελτιώσεις. Ἐκτοτε καὶ κατὰ καιροὺς ἐδοκιμάσθησαν διάφορα φάρμακα, χωρὶς ὅμως σταθερὰ ἀποτελέσματα.

Αἱ σουλφόνες ἐφημερίσθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Faget εἰς τὸ Ναυτικὸν Νοσοκομεῖον τοῦ Κάρβιλ τῆς Λουιζιάνας τῶν Η.Π.Α. ἀπὸ τοῦ ἔτους 1941. Μετὰ θεραπείαν δὲ ἐτῶν ἀνεκoinώθησαν ὑπ' αὐτοῦ τὰ θεραπευτικὰ ἀποτελέσματα. Διὰ τῶν σουλφονῶν τὰ 30% τῶν λεπρῶν καθίστανται ἀρνητικὰ, ἐπὶ τῶν 20-25% ἀνακόπτεται δι' αὐτῶν ἡ ἐξέλιξις τῆς νόσου, ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων σημειοῦνται ἀρκετὰ βελτιώσεις. Γενικῶς διὰ τῶν σουλφονῶν ὁ ἀσθενὴς καθίσταται ἀκίνδυνος. Ἐνίοτε παρουσιάζονται καὶ δυσάρεστοι παρενέργειαι ἐξ αὐτῶν, ὡς ἀναιμία καὶ πυρετός, τὰς ὁποίας ὅμως καταπολεμῶμεν. Τοιαῦται σουλφόναι εἶναι ἡ Promine, πού ἐφαρμόζεται ἐνδοφλεβίως, ἡ Diasone, ἡ Sulfetrone, πού δίδονται ἐσωτερικῶς εἰς δισκία. Αὗται πρέπει νὰ δίδονται ἐπὶ

ἔτη καὶ δὴ ἐπὶ 3-4 ἔτη διὰ τὴν φυματιοειδῆ μορφήν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ 18 μῆνας μετὰ τὴν ἴασιν, ἐπὶ 6-8 ἔτη διὰ τὴν λεπρωματώδη μορφήν καὶ 2 ἐπὶ πλέον ἔτη μετὰ τὴν κλινικὴν ἴασιν. Ἐπιμένομεν δηλαδὴ εἰς τὴν συνέχισιν τῆς θεραπείας, ἵνα καταπολεμήσωμεν τυχούσας χανσενικάς ἐστίας, πού κεῖνται κατὰ τὰ νεῦρα, ὅσα καὶ ἦπαρ, εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλονται αἱ ὑποτροπαί.

Ἡ διαπίστωσις τῆς ἰάσεως συνίσταται εἰς τὸ ἀρνητικὸν ἔκκριμα τῆς ρινὸς καὶ δὴ μετὰ λήψιν ἰωδιούχου καλλίου, πού προκαλεῖ αὐξῆσιν τῆς ἐκκρίσεως τῆς ρινὸς καὶ εἰς τὴν θετικὴν ἀντίδρασιν Mitsuda.

Προφύλαξις :

α) **Ἀτομικὴ ἀπομόνωσις** τοῦ πάσχοντος: Συνιστᾶται ὅπως τὰ ἀποχωρισθέντα ἐκ τῶν λεπρῶν γονέων νεογνὰ ὑποβληθοῦν εἰς ἐμβόλιον B.C.G. Τοῦτο κατεδείχθη ὅτι προφυλάσσει τὰ νεογνὰ ἀπὸ τῆς φυματιάσεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς λέπρας. Πρέπει νὰ συνηθίσουν οἱ θετροὶ νὰ προσέρχωνται τάχιστα πρὸς θεραπείαν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ἐκ τῶν σουλφονῶν ὠφέλεια θὰ εἶναι ἀρίστη, θὰ προλαμβάνωνται αἱ μόνιμοι βλάβαι, ἀλλὰ καὶ ὁ λεπρὸς θὰ παύῃ νὰ μεταδίδῃ τὴν νόσον. Οὕτω ὁ λεπρὸς ἰαθεὶς ἐπανέρχεται ἀκίνδυνος εἰς τὸ οἰκογενειακὸν του περιβάλλον, ἐνῶ ἀποκρυπτόμενος ἀφήνει τὴν νόσον νὰ προχωρήσῃ πρὸς μονίμους βλάβας καὶ διασπείρει τὸ μικρόβιον εἰς τὸ προσφιλὲς περιβάλλον του. Ἐπὶ παντός ἀτόμου ἐρχομένου εἰς ἐπαφήν με λεπρούς, ἐπιβάλλεται ἐπιμελὴς καθαριότης τῶν χειρῶν, τοῦ σώματος καὶ συχνὴ ἀλλαγὴ ἐσωρροῦχων. Ἰδιαιτέρα προσοχὴ ἐφιστᾶται ἐπὶ πάσης λύσεως τῆς συνεχείας τοῦ δέρματος. Οἱ λεπροὶ δὲν πρέπει νὰ ἀποχρέμπτωνται καὶ ἀποσμήχωνται κατὰ γῆς. Τὰ νεαρὰ ἄτομα πρέπει νὰ ἀποφεύγουν νὰ ἐρχωνται εἰς ἐπαφήν με λεπρούς.

β) **Κρατικὴ :** Ὑποχρεωτικὴ εἶναι ἡ δῆλωσις καὶ ἡ ἀπομόνωσις τοῦ πάσχοντος εἰς λεπροκομεῖον. Παρ' ἡμῶν ὑπάρχει ὁ Ἀντιλεπρικός Σταθμὸς Ἀθηνῶν, πού λειτουργεῖ ἀπὸ τοῦ 1929 καὶ κεῖται παρὰ τὴν θέσιν Δαφνί, τὸ Λαβοκομεῖον

Χίου καὶ Σάμου καὶ ἡ Σπιναλόγγο, πού ἐσχάτως κατηργήθη λόγω τῆς ἐκεῖ ἀθλίας διαβιώσεως. Διὰ τὸ νὰ καταστῆ προσιτὸν τὸ λεπροκομεῖον εἰς τοὺς λεπρούς δέον ὅπως τοῦτο παρέχη ἀγροτικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν ἐπασχόλησιν, ψυχαγωγίαν, ὡς θέατρον, ποδόσφαιρον, κυλικεῖον κτλ.

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 3369/1955 Νομοθετικὸν Διάταγμα «Περὶ μέτρων πρὸς καταπολέμησιν τῆς λέπρας» ἀποτελεῖ σταθμὸν χάρις εἰς τὰς προοδευτικὰς διατάξεις του, πού ἀντικατοπτρίζουν τὰς ἐσχάτως συντελεσθείσας προόδους. Πρὸ αὐτοῦ Ἰσχυεν ὁ ἀπὸ τριακονταετίας Νόμος 2450/1920, πού εἶχε βιβλικὰς ἀντιλήψεις περὶ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς νόσου, αὐταὶ δὲ ἐπέδρων δυσμενῶς ἐπὶ τοῦ ψυχικοῦ μέρους τοῦ ἀσθενοῦς καὶ ἐπὶ τῆς δυσφημιζομένης οἰκογενείας του. Ἡδὴ ἐξάλειφεται ὁ ἀστυνομικὸς χαρακτήρ καὶ ἀντιμετωπίζεται ὁ ἀσθενὴς ὡς ἀσθενὴς καὶ ἡ νόσος ὡς νόσος. Κάθε κρούσμα λέπρας δὲν μᾶς συνταράσσει πλέον μὲ τὴν ἐπιδρομὴν ὑγιεινολόγων τῇ συνοδείᾳ ἀστυνομικῶν πρὸς ἐπιδημιολογικὴν ἔρευναν καὶ μὲ τὴν ἀπομόνωσιν δεσμίου τοῦ ἀσθενοῦς. Ἡδὴ ὁ Ἀντιλεπρικός Σταθμὸς δὲν εἶναι δεσμοτῆριον ἀλλὰ θεραπευτῆριον, ὁ δὲ λεπρὸς δέον ὅπως ἐλευθέρως προσέρχεται πρὸς ἔγκαιρον θεραπείαν καὶ ἀποφυγὴν μολύνσεως τοῦ περιβάλλοντός του. Ἡ ὑπὸ τῆς λέπρας προσβολὴ του ἀποτελεῖ ἀτύχημα, πού εἶναι ἐπανορθώσιμον. Ὁ ἀσθενὴς πρέπει οἰκαιοθελῶς καὶ ἐγκαίρως νὰ προσέρχεται εἰς τὸ εἰδικὸν νοσοκομεῖον, ὅπου, ὅπως εἰς κάθε νοσοκομεῖον, παρέχεται νοσηλεία, ἐλευθερία καὶ ἔξοδος. Τὸ περιβάλλον τοῦ κρούσματος δέον ὅπως ἐξετάζεται ὑπὸ ἐπιδημιολόγου ἀθορύβως καὶ μὲ διάκρισιν, ὑπὸ ἐχεμύθειαν καὶ χωρὶς τρομοκρατίαν. Χορηγεῖται ἐξιτήριο ἐπὶ παντὸς ἀκινδύνου, ἀλλὰ μὲ διάκρισιν παρακολουθεῖται ὁ τρόπος τῆς ζωῆς τῶν ἐξερχομένων. Οἱ ἐντὸς τοῦ θεραπευτηρίου χανσενικὸι ἐργάζονται, ἐφ' ὅσον ἡ ὑγεία των ἐπιτρέπεται τοῦτο, καὶ ἀμειβοῦνται. Ὁ ἐξερχόμενος ὑποχρεοῦται νὰ δηλώσῃ τὸν τόπον διαμονῆς του εἰς τὸ Ὑγειονομικὸν

Κέντρον, ἀνὰ ἐξάμηνον δὲ νὰ προσέρχεται εἰς τὸ Ὑγειονομικὸν Κέντρον πρὸς δωρεὰν κλινικὴν καὶ μικροβιολογικὴν ἐξέτασιν. Ἐπιδοτεῖται καὶ λαμβάνει τὰ ἐξοδα μεταβάσεώς του εἰς τὴν ἔδραν τοῦ Ὑγειονομικοῦ Κέντρου καὶ τὰ φάρμακα δωρεάν. Οἱ ἐξερχόμενοι εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ἐξασκοῦν τὸ πρῶν ἐπάγγελμά των, πλην τὸ τοῦ διδασκάλου, ἱερέως καὶ πωλητοῦ εἰδῶν διατροφῆς, καὶ τοῦτο ὄχι διὰ τὸν φόβον μεταδόσεως, ἀλλὰ διὰ τὸ νὰ ἀποφεύγωνται τὰ σχόλια. Οἱ ἐξερχόμενοι σπουδασταὶ δύνανται νὰ συνεχίσουν τὰς σπουδὰς των. Ἐφ' ὑποτροπῆς ἀποστέλλονται πάλιν εἰς τὸ λεπροκομεῖον. Τὰ λεπροκομεῖα δέον νὰ παραμείνουν ἐν λειτουργίᾳ διὰ τὴν θεραπείαν τῶν μικροβιολογικῶς θετικῶν χανσενικῶν καὶ ὡς ἄσυλον τῶν ἀναπήρων καὶ παραμορφωμένων, καίτοι ἀρνητικῶν. Οὕτω πως θὰ προσελκύωμεν τοὺς μέχρι τοῦδε ἀποκρουσμένους ἀσθενεῖς.

Συμπεράσματα : Ἡ λέπρα εἶναι ὀλιγώτερον μεταδοτικὴ καὶ ἐπικίνδυνος διὰ τὴν δημοσίαν ὑγείαν πολλῶν ἄλλων λοιμωδῶν νόσων, ὅπως π.χ. τῆς πανώλους, τῆς εὐλογίας, τοῦ ἐξανθηματικοῦ τύφου κλπ. Συνήθως διὰ τὴν μετάδοσιν τῆς ἐπιβάλλεται μακρὰ καὶ στενὴ ἐπαφή. Ἡμεῖς δέον νὰ αἰσθανώμεθα συμπάθειαν διὰ τοὺς ἀναξιοπαθεῖς αὐτοὺς συνανθρώπους μας, ἀκολουθοῦντες δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ Θεοανθρώπου καὶ κατὰ τὸ ρητὸν τοῦ Εὐαγγελίου («ἠσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με») νὰ τοὺς ἐπισκεπτώμεθα χωρὶς νὰ δείχνωμεν φόβον. Καλὸν εἶναι νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν λέξιν λεπρὸς, πού προκαλεῖ κακὴν ἐντύπωσιν, καὶ πρὸ παντὸς ἐνώπιον λεπροῦ, ἀντ' αὐτῆς δὲ νὰ λέγωμεν χανσενικός.

Ἡ Παγκόσμιος Ὁργάνωσις Ὑγείας, ἀντιλαμβανομένη τὸ θεῖον χρέος, ὅπερ ὡς χριστιανοὶ ἔχομεν νὰ ἐνθυμούμεθα τὰς ἀτυχεῖς αὐτὰς ὑπάρξεις, ὥρισε τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους ὡς Ἡμέραν τοῦ Χανσενικοῦ. Εἰς τὰ λεπροκομεῖα κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν γίνονται πανηγυρικὴ ἐορτῆ, μὲ ἐπισκεψίμους ἐπισήμων τῆς Πολιτείας προσώπων, θεατρικὰς παραστάσεις καὶ δῶρα διὰ τοὺς ἀσθενεῖς.

Τὸ Κράτος μας, ἐπὶ πρωθυπουργίας Ἰωάννου Μεταξᾶ, κατανοήσαν τὴν σπουδαιότητα τοῦ θέματος, ἐπλούτισε διὰ νέων, ὑγιεινῶν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων, διὰ κυλικείου, θεάτρου, ἐκκλησίας, γηπέδου ἀθλοπαιδιῶν τὸν Ἀντιλεπρικὸν Σταθμὸν Ἀθηνῶν.

Διὰ τὸν ἀντιλεπρικὸν ἀγῶνα ἐπιβάλλεται συστηματικὴ προπαγάνδα πρὸς διαφώτισιν τοῦ χανσενικοῦ ὅτι συμφέρον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου εἶναι νὰ προσέρχεται αὐθορμήτως καὶ τὸ ταχύτερον εἰς τὸ εἰδικὸν νοσοκομεῖον πρὸς θεραπείαν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ τὸν ἑαυτὸν του ὠφελεῖ, διὰ τῆς ἐγκαίρου θεραπείας, ἀποφεύγων τὰς δυσαρέστους παραμορφώσεις

καὶ ἀναπηρίας, ἔχων ὑπ' ὄψιν του ὅτι καὶ τὴν ἐλευθερίαν του δὲν θὰ στερηθῆ, εἰμὴ προσκαίρως, ἀργότερον δὲ θὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας τελείως ἀκίνδυνος. Οὕτω ποιῶν πράττει χριστιανικὸν καὶ κοινωνικὸν καθῆκον παύων νὰ μεταδίδῃ τὴν νόσον εἰς προσφιλῆ καὶ συγγενικά του πρόσωπα. Μὲ μεγάλην αἰσιοδοξίαν ἀτενίζομεν τὸ μέλλον τοῦ χανσενικοῦ, ἐὰν δὲ συνηθίσῃ οὗτος νὰ προσέρχεται αὐθορμήτως πρὸς θεραπείαν, θὰ ἐκλείψῃ πᾶσα πηγὴ μόλυνσεως, θὰ ἀπαλλαγῇ καὶ ὁ τόπος μας ἀπὸ τὴν νόσον ταύτην, ὅπως τοῦτο συνέβη εἰς τὰ πεπολιτισμένα κράτη τῆς Εὐρώπης, ἡ δὲ λέπρα θὰ ἀνήκῃ πλέον εἰς τὴν Ἱστορίαν. Ἀμήν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Π. Φωτεινοῦ, *Ἐγχειρίδιον Δερματολογίας*.

Encyclopédie Médico - chirurgicale—Dermatologie, 12520 A 10 1-10.

Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη, τόμος 8ος, σελ. 613-614.

Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἑλλου, τόμος 12ος, σελ. 232-237.

Ἄγλαι Γραφαί, Παλαιὰ Διαθήκη «Βίβλος», σελ. 258, 335, 849, 853, 855, 857. Καινὴ Διαθήκη «Βιβλικὴ Ἐταιρεία», σελ. 875, 881, 905, 907, 923.

Νομοθετικὸν Διάταγμα 3369/1955 «Περὶ μέτρων πρὸς καταπολέμησιν τῆς λέπρας».

Ἰπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Ὑγιεινῆς. Στατιστικὴ.

Deseaux Boutelier, *Dermatologie*, vol. II, pp. 647-658.

ΔΙΕΘΝΗ ΝΕΑ

ΣΧΟΛΗ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Λονδίνου πρόκειται νὰ ἀποκτήσῃ Σχολὴν Παιδικῆς Ἀναπτύξεως, διὰ τὴν ἐκπαιδεύειν διδασκάλων κανονικῶν καὶ ἀναπήρων παιδιῶν, ὡς καὶ διὰ τὴν διεξαγωγὴν ἐκπαιδευτικῶν ἐρευνῶν. Τὴν ἴδρυσιν τῆς Σχολῆς ἐβοήθησε πολὺ δωρεὰ τῆς Βρετανικῆς Ἐταιρείας Σπαστικῶν, ἀνερχομένη εἰς 600.000 λιρῶν. Διὰ τῆς δωρεᾶς αὐτῆς ἐπεγορηγῆθη τμημα διαθέτον ἓνα Καθηγητὴν καὶ δύο Ὑφηγητάς, οἱ ὅποιοι θὰ ἀφιερῶσιν ἀποκλειστικῶς εἰς ἐργασίαν ἀφορῶσαν εἰς τὰ σπαστικά παιδιὰ. Εἰς τὴν νέαν Σχολήν, ἡ ὁποία θὰ ἀποτελέσῃ τμημα τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδύσεως, θὰ ἐνσωματωθοῦν τρία ὑφιστάμενα τμήματα τοῦ Ἰνστιτούτου, ἀσχολούμενα μὲ θέματα ἀφορῶντα εἰς τὰ κανονικά, τὰ ἀπροσάρμοστα καὶ τὰ ἐκπαιδευτικῶς καθυστερημένα παιδιὰ.

Ὁ Δόκτωρ Τζᾶν Τίτσαντ, ὁ ὁποῖος ἀνάλαβεν ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τὴν ἔδραν τοῦ Καθηγητοῦ Παιδικῆς Ἀναπτύξεως, λέγει ὅτι εἶναι πολὺ σημαντικὸν νὰ χρησιμοποιήσωμεν ὅτι γνωρίζομεν διὰ τὰ κανονικά παιδιὰ, διὰ νὰ ρίψωμεν φῶς εἰς τὰς δυσκολίας τῶν ἀναπήρων παιδιῶν. Ὁ κ. Χ. Ἐλβιν, Διευθυντῆς τοῦ Ἰνστιτούτου, λέγει ὅτι μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τὰ δύο νέα τμήματα θὰ ἀποφοιτοῦν ἑτησίως 20 ἢ περισσότεροι διδάσκαλοι, κατόπιν φοιτήσεως ἑνὸς ἔτους, εἰς δὲ τὰ ἄλλα τρία ὑπάρχοντα τμήματα θὰ ἐκπαιδεύονται ἐπιπλέον 100. Ἡ Σχολὴ ἀναμένεται ὅτι θὰ ἀρχίσῃ νὰ δέχεται ἐγγραφὰς φοιτητῶν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1965. Ὁ Δρ. Τίτσαντ προσέθεσεν ὅτι θὰ γίνωνται δεκτοὶ διδάσκαλοι, ὡς καὶ ἄτομα ἐπιθυμοῦντα νὰ πάρουν δίπλωμα εἰς τὸν τομέα τῆς γενικῆς παιδικῆς ἀναπτύξεως.